

Nettverk fjord- og kystkommuners innspill til NOU 2021:4 *Norge mot 2025. Om grunnlaget for verdiskaping, produksjon, sysselsetting og velferd etter pandemien*

Nettverk fjord- og kystkommuner (NFKK) er et tverrpolitisk nettverk som har 72 medlemskommuner, spredt langs kysten fra Nordkapp i nord til Farsund i sør. Våre medlemmer er vertskap for mer enn *to tredjedeler* av all oppdrettsproduksjon i Norge.

For NFKK er havbruk- og sjømatnæringene svært viktige, og vi er opptatt av å spille på lag med disse næringene. Vi ønsker å bidra til lokale arbeidsplasser og nasjonal verdiskaping, og medvirke til en sunn og klimavennlig matproduksjon.

Bærekraftig utvikling av naturbaserte næringer, som lakseoppdrett, er særlig avhengig av tilrettelegging og aksept i mange perifere lokalsamfunn og vertskommunene på kysten. Veksten som er ønsket, og som har stor nasjonal oppmerksomhet og prioritet, innebærer et gjensidig behov for å redusere sårbarheten og sikre mer attraktive og velfungerende bo- og arbeidsregioner langs kysten.

Økt sjømatproduksjon vil øke behovet for kompetente arbeidstakere som trenger lokalsamfunn med et godt skoletilbud, trygge skoleveier, gode barnehager, et rikt kulturliv, idrettsarenaer og kritisk samfunnsinfrastruktur m.m.

NFKK mener det er viktig at veksten i klimavennlig og sunn matproduksjon fra oppdrett fortsetter. Men veksten må være bærekraftig, både miljømessig, sosialt og økonomisk, og den må være tuftet på Norges naturgitte fortrinn. Utviklingen må ivareta lokale behov og minimalisere slitasjen på lokalsamfunnet. Bruken av naturressurser må være langsiktig og ivareta interessene til etterslekten.

NFKK viser til NOU 2021:4 *Norge mot 2025. Om grunnlaget for verdiskaping, produksjon, sysselsetting og velferd etter pandemien*, der utvalget viser til NOU 2019: 18 *Skattlegging av havbruksvirksomhet*. Og slår fast at «Samfunnsøkonomisk lønnsomme skatteomvekslinger bør gjennomføres. I tråd med prinsippene for et effektivt skattesystem er det flere skatteomvekslinger som kan bidra til å redusere de samfunnsøkonomiske kostnadene ved beskatning.»

Grunnrentebeskatning for havbruksnæringen

NFKK er imot at det innføres en statlig grunnrenteskatt for oppdrettsnæringen, og vil under fremme våre argumenter.

Etterspørselen etter oppdrettslokaliteter har oversteget tilbudet på grunn av begrenset tilrettelegging og motivasjon i de aktuelle vertskommuner, i dette tilfellet kommunale sjøområder. Samtidig endrer produksjonen seg ved at en stadig større andel av tilveksten flyttes på land fordi smolten (smålaksen) øker i vekt før den overføres til merdanleggene i sjøen. Dermed kan det produseres mer uten at det medfører økt behov for konsesjons- og lokalitetskapasitet, eller m.a.o. biomasse i merdene. Dette kan på mange måter være en ønsket utvikling sett i forhold til oppdrettsnæringens problemer med sykdom, lakselus og rømming. Men det reiser samtidig spørsmål om avgrensning i forhold til grunnrentebeskatning, og det viser at behovet for å kjøpe nye konsesjoner og produksjonskapasitet i sjø vil avta og bli mindre aktuelt å betale dyrt for.

NFKK mener at en statlig grunnrente i for stor grad vil virke konkurransevridende i disfavør norsk innenlands verdiskaping og norske fortrinn (både naturgitte og menneskeskapte). En statlig grunnrentebeskatning vil eksempelvis medføre at det blir mer attraktivt og lønnsomt å etablere for eksempel landbaserte anlegg nærmere markedet. Økt norsk beskatning, som den omdiskuterte

statlige grunnrentebeskatningen, og transportkostnader vil fort medføre at kostnadsulempene ved slike landbaserte anlegg blir mer enn utlignet.

Oppdrettsnæringen er i dag blitt en næring som i stadig større grad eies og styres av helt andre enn dem som har sitt daglige tilhold i vertskommunene. De mest attraktive og best betalte jobbene i næringen er mer og mer lokalisert til byene, og avkastning og utbytte går til eiere som befinner seg langt fra oppdrettslokalitetene og de berørte lokalsamfunn. Med en statlig grunnrenteskatt vil en slik urimelighet bli ytterligere forsterket, og oppdrettsnæringens legitimitet bli ytterligere svekket.

Produksjonsavgift

NFKK viser til at utvalget foreslår at *«myndighetene så snart som mulig bør gjennomgå regelverket for kommersiell matfiskproduksjon og sørge for at det også er tilpasset alternative produksjonsformer.»* Herunder vil vi påpeke vårt høringssvar til Skatteetaten datert 8. desember, om *Innføring av avgift på produksjon av fisk.*

NFKK mener det er hensiktsmessig at fisk fra både åpne og lukkede produksjonsenheter i territorialfarvannet omfattes av avgiften.

I dag utstedes det gratis konsesjoner (null proveny til Havbruksfondet) til oppdrettsanlegg på land. Landanleggene beslaglegger store areal i strandsonen som ellers er «fredet» for bygningsmessige inngrep. Dette vil kunne bli samfunnsmessig krevende med hensyn til infrastruktur, og ikke minst tilgang på fornybar energi som ellers er en knapphetsfaktor.

Endringen i konsesjonsbetingelsen for landbasert oppdrett, der selve konsesjonen er vederlagsfri har gitt en åpning for at ulike aktører kan opprette virksomhet for oppdrett av laks basert på ulike kommersielle vurderinger. Det lett å skjønne at investering i landbaserte anlegg kan bli foretrukket fremover.

NFKK mener at det blir helt feil å frita landbaserte anlegg som produserer fisk som går direkte til slakting, for produksjonsavgift. Det gir null i bidrag til stat, fylker og kommuner via provenyinntekter fra salg av produksjonskapasitet/-rettigheter, og et fritak fra produksjonsavgiften vil gi stimuli til ytterligere bortfall av slike inntekter. I tillegg vil det representere nye ulemper og belastninger på lokalsamfunnene som etter vårt skjønn må kompenseres. NFKK mener derfor at landbaserte anlegg som produserer fisk som går direkte til slakting, skal omfattes av produksjonsavgiften på samme måte som sjøanlegg.

Avslutning

På generelt grunnlag mener NFKK at det først og fremst er lokalsamfunn og vertskommunene som må få inntekter av verdiskaping som skjer basert på bruk av lokale naturressurser. I vårt tilfelle er det snakk om eksklusive rettigheter til å bruke areal i den kommunale sjøallmenningen. Dette medfører lokale ulemper som må kompenseres, og det trengs stabile og gode nok insitamenter for å sikre tilrettelegging av areal og investeringer i infrastruktur og lokale tjenestetilbud o.a.

Det vil tjene alle, både oppdrettsnæringen og storsamfunnet, å sikre vertkommunene stabile og forutsigbare inntekter og en større, dog rimelig, andel av verdiskapningen i oppdrettsnæringen enn i

dag. Herunder er det særdeles viktig å være oppmerksom på at de omtalte store utbetalingene som kom i 2018 kun gir uttrykk for et øyeblikksbilde; det var den første utbetaling som kom alle vertskommunene til gode.